

Ἀσματικός Κανόνας Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ

Ποίημα Κοσμᾶ τοῦ Μαΐουμᾶ

Ἀκροστιχίδα : «Σταυρῶ πεποιθώς, ὕμνον ἐξερεύγομαι».
«Στὸν Σταυρό πιστεύοντας, θὰ ψάλλω ὕμνο»

Ῥδὴ α'. Ἦχος πλ. δ'. Ὁ Εἰρμός

Σταυρὸν χαράξας Μωσῆς, ἐπ' εὐθείας ράβδω,
Ἄφοῦ χάραξε ὁ Μωυσῆς τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ μετὰ τὴν ράβδον κατ' εὐθείαν
τὴν Ἐρυθρὰν διέτεμε, τῷ Ἰσραὴλ πεζεύσαντι,
χώρισε σὲ δύο μέρη τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, καὶ πέρασε πεζὸς ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαός,
τὴν δὲ ἐπιστρεπτικῶς, Φαραὼ τοῖς ἄρμασι, κροτήσας ἤνωσεν,
ἀφοῦ ξανὰ τὴν κτύπησε τὴν ἔνωσε καταποντίζοντας τὰ ἄρματα τοῦ Φαραὼ,
ἐπ' εὐρους διαγράψας τὸ ἀήττητον ὄπλον.
σ' ὅλη τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θάλασσης σχηματίζοντας τὸ ἀνίκητο ὄπλο.
Διὸ Χριστῷ ἄσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδόξασται.
Γι' αὐτὸ καὶ ἐμεῖς ἅς ψάλλουμε στὸν Χριστὸ τὸν Θεὸ μας, γιατί δοξάστηκε.

Τὸν τύπον πάλαι Μωσῆς, τοῦ ἀχράντου πάθους,
Ὁ Μωυσῆς προτύπωσε τὸ ἄχραντο πάθος
ἐν ἑαυτῷ προέφηγε, τῶν ἱερῶν μεσοῦμενος,
στὸν ἑαυτό του, ἀφοῦ στάθηκε ἀνάμεσα στοὺς ἱεροὺς ἄνδρες (Ἄαρὼν καὶ Ὡρ).
Σταυρῷ δὲ σχηματισθεῖς, τεταμέναις τρόπαιον, παλάμαις ἤγειρε,
Ἄφοῦ σχημάτισε τὸν Σταυρὸ ἀπλώνοντας τὰ χέρια, νίκησε
τὸ κράτος διολέσας, Ἀμαλήκ τοῦ πανώλους·
καταστρέφοντας τὴ δύναμιν τοῦ φοβεροῦ Ἀμαλήκ·
διὸ Χριστῷ ἄσωμεν, τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδόξασται.
Γι' αὐτὸ καὶ ἐμεῖς ἅς ψάλλουμε στὸν Χριστὸ τὸν Θεὸ μας, γιατί δοξάστηκε.

Ἀνέθηκε Μωϋσῆς, ἐπὶ στήλης ἄκος,
Τοποθέτησε ὁ Μωυσῆς πάνω στὸ ξύλον ἓνα φάρμακο,
φθοροποιοῦ λυθήριον, καὶ ἰοβόλου δῆγματος·
ποῦ θεράπευε ἀπὸ τὸ καταστρεπτικὸ καὶ θανατηφόρο δάγκωμα (τῶν φιδιῶν)·
καὶ ξύλω τύπῳ Σταυροῦ, τὸν πρὸς γῆν συρόμενον,
καὶ στὸ ξύλον ποῦ ἦταν τύπος τοῦ Σταυροῦ, τὸ φίδι ποῦ σερνόταν στὴ γῆ,
ὄφιν προσέδησεν, ἐγκάρσιον ἐν τούτῳ,
κάρφωσε πλάγια πάνω σ' αὐτό,
θριαμβεύσας τὸ πῆμα·
νικώντας τὸν ὄλεθρο·
διὸ Χριστῷ ἄσωμεν, τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδόξασται.
Γι' αὐτὸ καὶ ἐμεῖς ἅς ψάλλουμε στὸν Χριστὸ τὸν Θεὸ μας, γιατί δοξάστηκε.

Ἐπέδειξεν οὐρανός, τοῦ Σταυροῦ τὸ τρόπαιον,
Ὁ οὐρανὸς ἔδειξε τὸ νικηφόρο σημεῖο τοῦ Σταυροῦ
τῷ εὐσεβείας κράτορι, καὶ Βασιλεῖ θεόφρονι,
στὸν εὐσεβέστατο αὐτοκράτορα καὶ θεοφοβούμενο Βασιλιά,
ἐχθρῶν ἐν ᾧ δυσμενῶν, κατεβλήθη φρούραγμα·
διὰ τοῦ ὁποῦ τῶν σκληρῶν ἐχθρῶν ἡ ὑπερηφάνεια νικήθηκε·

ἀπάτη ἀνετράπη δέ· καὶ πίστις ἐφηπλώθη, γῆς τοῖς πέρασι θεία·
ἀνατράπηκε ἡ ἀπάτη(τῆς εἰδωλολατρίας) καὶ ἐξαπλώθηκε ἡ θεία πίστη σ' ὅλη τὴ γῆ·
διὸ Χριστῷ ἄσωμεν, τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδόξασται.
Γι' αὐτὸ καὶ ἐμεῖς ἄς ψάλλουμε στὸν Χριστὸ τὸν Θεὸ μας, γιὰτὶ δοξάστηκε.

Ῥδὴ γ'. Ἦχος πλ. δ'. Ὁ Εἰρμός

Ῥάβδος εἰς τύπον τοῦ μυστηρίου παραλαμβάνεται·
Ἡ ράβδος (τοῦ Ἀαρὼν) θεωρεῖται προτύπωση τοῦ μυστηρίου (τοῦ Σταυροῦ)·
τῷ βλαστῷ γὰρ προκρίνει τὸν ἱερέα,
γιατὶ μὲ τὴ βλάστησίν της προτίμησε τὸν ἱερέα,
τῆ στεριουούση δὲ πρώην, Ἐκκλησίᾳ νῦν ἐξήνθησε,
γιὰ τὴν ἄγωνα δὲ προηγουμένως Ἐκκλησίᾳ, τώρα βλάστησε
ξύλον Σταυροῦ, εἰς κράτος καὶ στερέωμα.
τὸ ξύλο τοῦ Σταυροῦ ποὺ ἔγινε δύναμη καὶ στερεὸ θεμέλιο.

Ῥς ἐπαφῆκε ραπιζομένη ὕδωρ ἀκρότομος,
Ὅπως ἀνέβλυσε νερὸ ὅταν κτυπήθηκε (ἀπὸ τὸν Μωυσεῖ) ὁ σκληρὸς βράχος,
ἀπειθοῦντι λαῷ, καὶ σκληροκαρδίῳ,
γιὰ τὸν ἀνυπάκουο καὶ σκληροκάρδο λαό,
τῆς Θεοκλήτου ἐδήλου, Ἐκκλησίᾳ τὸ μυστήριον,
φανέρωνε τὸ μυστήριον τῆς καλεσμένης ἀπὸ τὸν Θεὸ Ἐκκλησίᾳ,
ἧς ὁ Σταυρὸς, τὸ κράτος καὶ στερέωμα.
τῆς ὁποίας ὁ Σταυρὸς εἶναι δύναμη καὶ στερεὸ θεμέλιο.

Πλευρᾶς ἀχράντου λόγχη τρωθείσης, ὕδωρ σὺν αἵματι ἐξεβλήθη,
Ὅταν τρυπήθηκε μὲ λόγχη ἡ ἄχραντη πλευρά, ἀνέβλυσε νερὸ μαζὶ μὲ αἷμα,
ἐγκαινίζον διαθήκην, καὶ ῥυπτικὸν ἁμαρτίας·
μὲ τὰ ὁποῖα ἄρχισε ἡ Νέα Διαθήκη καὶ καθαρίστηκαν οἱ ἁμαρτίες·
τῶν πιστῶν γὰρ Σταυρὸς καύχημα,
γιατὶ ὁ Σταυρὸς εἶναι καύχημα τῶν πιστῶν,
καὶ Βασιλέων κράτος καὶ στερέωμα.
καὶ δύναμη καὶ στερεὸ θεμέλιο τῶν Βασιλέων.

Ῥδὴ δ'. Ἦχος πλ. δ'. Ὁ Εἰρμός

Εἰσακήκοα Κύριε, τῆς οἰκονομίας σου τὸ μυστήριον,
Ἄκουσα μέσα μου Κύριε, τὸ μυστήριον τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας σου,
κατενόησα τὰ ἔργα σου,
κατανόησα τὰ ἔργα σου,
καὶ ἐδόξασά σου τὴν Θεότητα.
καὶ δοξολόγησα τὴν Θεότητά σου.

Πικρογόνους μετέβαλε, ξύλω Μωϋσεῖς πηγὰς ἐν ἐρήμῳ πάλαι,
Μετέβαλε τίς πηγές μὲ τὰ πικρὰ νερά, μὲ τὸ ξύλο ὁ Μωυσεῖς παλαιὰ στὴν ἔρημο
τῷ Σταυρῷ πρὸς τὴν εὐσέβειαν,
διὰ τοῦ Σταυροῦ προεικονίζοντας τὴν μεταστροφή πρὸς τὴν εὐσέβεια
τῶν ἐθνῶν προφαίνων τὴν μετάθεσιν.

τῶν εἰδωλολατρῶν.

Ὁ βυθῶ κολπωσάμενος,
Ὁ Ἰορδάνης ποῦ δέχθηκε στὸ βυθό
τέμνουσαν ἀνέδωκεν Ἰορδάνης ξύλω,
τὴν ἀξίνα, τὴν ἐπανεφέρει στὴν ἐπιφάνεια μὲ τὸ ξύλο (ποῦ πέταξε ὁ Ἐλισσαῖος),
τῶ Σταυρῶ καὶ τῶ Βαπτίσματι,
τὸν Σταυρὸ καὶ τὸ Βάπτισμα
τὴν τομὴν τῆς πλάνης τεκμαιρόμενος.
καὶ τὴν ἐξάλειψη τῆς πλάνης προεικονίζοντας.

Ἱερῶς προστοιβάζεται, ὁ τετραμερὴς λαὸς προηγούμενος,
Μὲ εὐλάβεια τοποθετεῖται, ὁ λαὸς στὶς τέσσερις πλευρὲς
τῆς ἐν τύπῳ μαρτυρίου σκηνῆς,
τῆς Σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου, προχωρώντας
σταυροτύποις τάξεσι κλειζόμενος.
μὲ αὐτὸ τὸ σχῆμα πῆρε δόξα ἀπὸ τὸν τύπο τοῦ Σταυροῦ.

Θαυμαστῶς ἐφαπλούμενος,
Μὲ θαυμαστό τρόπο ἀφοῦ ἀπλώθηκε,
τὰς ἡλιακὰς βολὰς ἐξηκόντισεν,
σκέπασε τὶς ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου,
ὁ Σταυρὸς· καὶ διηγήσαντο,
ὁ Σταυρὸς· καὶ κήρυξαν
οὐρανοὶ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.
οἱ οὐρανοὶ τὴν δόξα τοῦ Θεοῦ μας.

Ῥδὴ ε'. Ἦχος πλ. δ'. Ὁ Εἰρμός

Ἦ τρισμακάριστον ξύλον! ἐν ᾧ ἐτάθη Χριστός,
Ἦ τρισευλογημένο ξύλο πάνω στὸ ὁποῖο ἀπλώθηκε ὁ Χριστός,
ὁ Βασιλεὺς καὶ Κύριος,
ὁ Βασιλέας καὶ Κύριος,
δι' οὗ πέπτωκεν ὁ ξύλω ἀπατήσας,
διὰ τοῦ ὁποίου ἔπεσε αὐτὸς ποῦ ἀπάτησε (τὸν Ἀδάμ) μὲ τὴ γεύση τοῦ ξύλου,
τῶ ἐν σοὶ δελεασθεῖς, Θεῶ τῶ προσπαγέντι σαρκί,
ἀφοῦ ξεγελάσθηκε ἀπὸ σένα τὸν Θεὸ ποῦ μὲ τὴν ἀνθρώπινη φύση καρφώθηκες σ' αὐτό,
τῶ παρέχοντι, τὴν εἰρήνην ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.
ποῦ δίνεις τὴν εἰρήνην στὶς ψυχές μας.

Σὲ τὸ ἀοίδιμον ξύλον, ἐν ᾧ ἐτάθη Χριστός,
Ἐσένα τὸ ἀξιωμακρόνυτο ξύλο, πάνω στὸ ὁποῖο ἀπλώθηκε ὁ Χριστός,
τὴν Ἐδέμ φυλάπτουσα, στρεφομένη ρομφαία, Σταυρὲ ἠδέσθη,
τὸ στρεφόμενο σπαθὶ ποῦ φύλασσε τὴν Ἐδέμ, Σταυρὲ σὲ σεβάσθηκε,
τὸ φρικτὸν δὲ Χερουβὶμ, εἶξε τῶ σοὶ παγέντι Χριστῶ,
τὸ φοβερὸ δὲ Χερουβὶμ, ὑποχώρησε σὲ σένα τὸν Χριστὸ ποῦ καρφώθηκε πάνω του,
τῶ παρέχοντι, τὴν εἰρήνην ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.
ποῦ δίνεις τὴν εἰρήνην στὶς ψυχές μας.

Υποχθόνιων δυνάμεις, αντίπαλοι τοῦ Σταυροῦ,
Οἱ ὑποχθόνιες δυνάμεις, ποὺ εἶναι ἀντίπαλοι τοῦ Σταυροῦ,
φρίττουσι χαραττόμενον, τὸ σημεῖον ἐν ἀέρι ᾧ πολοῦσιν·
φοβοῦνται ὅταν χαράσσεται τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ στὸν ἀέρα ὅπου περιφέρονται·
οὐρανίων γηγενῶν, γένος δὲ γόνου κάμπτει Χριστῶ,
οἱ κάτοικοι τοῦ οὐρανοῦ προσκυνοῦν τὸν Χριστό,
τῶ παρέχοντι, τὴν εἰρήνην ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.
ποὺ δίνει τὴν εἰρήνην στὶς ψυχές μας.

Μαρμαρυγαῖς ἀκηράτοις, φανείς ὁ θεῖος Σταυρός,
Μὲ καθαρὲς λάμψεις, ἀφοῦ φανερώθηκε ὁ θεῖος Σταυρός,
ἐσκοτισμένοις ἔθνεσι, τοῖς ἐν πλάνῃ ἀπάτης τὸ θεῖον φέγγος,
στοὺς βυθισμένους στὸ σκοτάδι τῆς ἀσέβειας εἰδωλολάτρες, τὸ θεϊκὸ φῶς
ἀπαστράψας οἰκειοῖ, τῶ ἐν αὐτῶ παγέντι Χριστῶ,
ἀφοῦ ἔλαμψε, τοὺς συμφιλίωσε μὲ τὸν Χριστὸ ποὺ καρφώθηκε σ' αὐτόν,
τῶ παρέχοντι, τὴν εἰρήνην ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.
ποὺ δίνει τὴν εἰρήνην στὶς ψυχές μας.

Ῥδὴ ς'. Ἦχος πλ. δ'. Ὁ Εἰρμός

Νοτίου θηρὸς ἐν σπλάγχνοις,
Βρισκόμενος στὰ σπλάχνα τοῦ θαλασσίου κήτους,
παλάμας, Ἰωνᾶς, σταυροειδῶς διεκπετάσας,
ὁ Ἰωνᾶς ἀπλώνοντας τὰ χέρια σὲ σχῆμα σταυροῦ,
τὸ σωτήριον πάθος προδιετύπου σαφῶς.
προτύπωνε καθαρὰ τὸ σωτήριο πάθος.
Ἦθεν τριήμερος ἐκδύς,
Καὶ ὅταν μετὰ ἀπὸ τρεῖς μέρες βγῆκε ἀπὸ τὴ θάλασσα,
τὴν ὑπερκόσμιον Ἀνάστασιν ὑπεζωγράφησε,
προεικόνισε τὴν ὑπερφυσικὴ Ἀνάσταση,
τοῦ σαρκί προσπαγέντος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ,
Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ποὺ καρφώθηκε στὸν σταυρὸ ὡς ἄνθρωπος,
καὶ τριμέρω ἐγέρσει τὸν κόσμον φωτίσαντος.
καὶ μὲ τὴν τριήμερη ἐγερση φώτισε τὸν κόσμον.

Ὁ γήρα καμφθεῖς, καὶ νόσω τρυχωθεῖς,
Ὁ κυρτωμένος ἀπὸ τὰ γεράματα καὶ κουρασμένος ἀπὸ τὴν ἀρρώστια
ἀνωρθοῦτο Ἰακώβ χειῖρας ἀμείψας,
Ἰακώβ, σηκώθηκε ἀφοῦ ἔβαλε σὲ σχῆμα σταυροῦ τὰ χέρια (στὰ ἐγγόνια του)
τὴν ἐνέργειαν φαίνων τοῦ ζωηφόρου Σταυροῦ·
φανερώνοντας τὴ δύναμη τοῦ ζωηφόρου Σταυροῦ·
τὴν παλαιότητα καὶ γάρ, τοῦ νομικοῦ σκιώδους, γράμματος ἐκαινογράφησεν,
γιατὶ τὸν παλαιὸ νόμο ποὺ ἦταν σκιὰ ἀνανέωσε (μὲ τὸ Εὐαγγέλιο)
ὁ ἐν τούτῳ σαρκί προσπαγεῖς Θεός,
ὁ Θεὸς ποὺ καρφώθηκε σ' αὐτόν ὡς ἄνθρωπος,
καὶ τὴν ψυχόλεθρον νόσον, τῆς πλάνης ἀπήλασε.
καὶ ἔδιωξε τὴν ἀρρώστια τῆς πλάνης ποὺ καταστρέφει τὴν ψυχὴ.

Νεαζούσαις θεῖς παλάμας, ὁ θεῖος Ἰσραήλ, σταυροειδῶς κάραις,
Ὅταν ἔβαζε τὰ χέρια του ὁ θεῖος Ἰσραήλ(Ἰακώβ) σὲ σχῆμα σταυροῦ στὰ νεανικά κεφάλια
ἐδήλου, ὡς πρεσβύτερον κλέος ὁ νομολάτρης λαός·
δήλωνε, ὅτι λαὸς ποὺ λάτρευε τὸν νόμο ἦταν παλιὰ γερασμένη δόξα.
ὑποπτουθεὶς ὄθεν οὕτως ἐξηπατήσθαι,
Γι' αὐτὸ ὅταν ὑποψιάσθηκε (ὁ Ἰωσήφ) ὅτι εἶχε κάνει λάθος,
οὐκ ἠλλοίωσε τὸν ζωηφόρον τύπον·
δὲν ἄλλαξε τὸν τύπο τοῦ Σταυροῦ,
ὑπερέξει λαὸς γὰρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ,
γιατὶ θὰ ἀναδειχθεῖ ἀνώτερος ὁ καινούργιος λαὸς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ,
νεοπαγῆς ἀνεβόα, Σταυρῷ τειχιζόμενος.
ἀναφώνησε, ἐνδυναμούμενος ἀπὸ τὸν Σταυρό.

Κοντάκιον. Ἦχος δ'

Ὁ ὑψωθεὶς ἐν τῷ Σταυρῷ ἐκουσίως,
Χριστέ ὁ Θεὸς ποὺ ὑψώθηκες στὸ Σταυρὸ μὲ τὴ θέλησή σου,
τῇ ἐπωνύμῳ σου καινῇ πολιτείᾳ,
στή καινούργια πολιτεία ποὺ φέρει τὸ ὄνομά σου,
τοὺς οἰκτιρμούς σου δώρησαι, Χριστέ ὁ Θεός.
χάρισε τοὺς οἰκτιρμούς σου.
Εὐφρανὸν ἐν τῇ δυνάμει σου, τοὺς πιστοὺς Βασιλεῖς ἡμῶν,
Δῶσε χαρὰ μὲ τὴ δύναμη σου, στοὺς πιστοὺς βασιλεῖς μας,
νίκας χορηγῶν αὐτοῖς, κατὰ τῶν πολεμίων,
δίνοντάς τους νίκες κατὰ τῶν ἐχθρῶν.
τὴν συμμαχίαν ἔχοιεν τὴν σὴν,
Ἄς ἔχουν ἐσένα σύμμαχο,
ὄπλον εἰρήνης ἀήττητον τρόπαιον.
ὄπλο ποὺ θὰ ἐξασφαλίζει εἰρήνη καὶ ἀνίκητο τρόπαιο.

Ὁ Οἶκος

Ὁ μετὰ τρίτον οὐρανὸν ἀρθεὶς ἐν Παραδείσῳ,
Αὐτὸς ποὺ μετὰ τὸν τρίτο οὐρανὸ ἀνέβηκε στὸν Παράδεισο,
καὶ ῥήματα τὰ ἄρρητα καὶ θεῖα,
καὶ ἄκουσε τὰ ἀνέκφραστα καὶ θεῖα λόγια,
ἃ οὐκ ἐξὸν γλώσσαις λαλεῖν,
ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ τὰ πεῖ ἀνθρώπινη γλῶσσα,
τὶ τοῖς Γαλάταις γράφει, ὡς ἐρασταὶ τῶν Γραφῶν, ἀνέγνωτε καὶ ἔγνωτε.
τὶ γράφει στοὺς Γαλάτες, ὡς ἐραστὲς τῶν Γραφῶν, διαβάσατε καὶ γνωρίζετε.
Ἔμοί, φησί, καυχᾶσθαι μὴ γένοιτο,
Ἐγώ, λέει, νὰ μὴ συμβεῖ νὰ καυχηθῶ,
πλὴν εἰ μὴ ἐν μόνῳ τῷ Σταυρῷ τῷ τοῦ Κυρίου, ἐν ᾧ παθὼν, ἔκτεινε τὰ πάθη.
παρὰ μόνον γιὰ τὸν Σταυρὸ τοῦ Κυρίου, πάνω στὸν ὁποῖον ἀφοῦ ἔπαθε, θανάτωσε τὰ πάθη.
Αὐτὸν οὖν καὶ ἡμεῖς βεβαίως κρατῶμεν
Αὐτὸν λοιπὸν καὶ ἐμεῖς μὲ σταθερότητα ἅς κρατοῦμε
τοῦ Κυρίου τὸν Σταυρὸν καύχημα πάντες·
ὅλοι ὡς καύχημα τὸν Σταυρὸ τοῦ Κυρίου·
ἔστι γὰρ σωτήριον ἡμῖν τοῦτο τὸ ξύλον,
γιατὶ εἶναι γιὰ μᾶς σωτηρία αὐτὸ τὸ ξύλο,

ὄπλον εἰρήνης ἀήττητον τρόπαιον.
ὄπλο πού θά ἐξασφαλίζει εἰρήνη καί ἀνίκητο τρόπαιο.

ΣΥΝΑΞΑΡΙΟΝ

Τῆς ἸΔ' τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἡ παγκόσμιος Ὑψωσις τοῦ τιμίου καί ζωοποιοῦ Σταυροῦ.
Στίς 14 τὸν ἴδιο μήνα ἐορτάζεται ἡ παγκόσμια Ὑψωση τοῦ τιμίου καί ζωοποιοῦ Σταυροῦ.

Στίχοι

Τὰς ἐν λάρυγγι Σῶτερ ὑψώσεις φέρει,
Σωτῆρα ἀναφωνεῖ μέ ὄλη τῆ δύναμή της,
Ὑψούμενον βλέπουσα τὸν Σταυρὸν κτίσις.
ἢ κτίση βλέποντας νὰ ὑψώνεται ὁ Σταυρός.
Ὑψώθη δεκάτη, Σταυροῦ ξύλον, ἡδὲ τετάρτη.
Ὑψώθηκε τὴν δεκάτη τετάρτη τὸ ξύλο τοῦ Σταυροῦ.

Ῥδὴ ζ'. Ἦχος πλ. δ'. Ὁ Εἰρμός

Ἐκνοον πρόσταγμα τυράννου, δυσσεβοῦς
Ἡ παράλογη διαταγὴ τοῦ ἀσεβοῦς μονάρχῃ (Ναβουχοδονόσορος)
λαοὺς ἐκλόνησε, πνέον ἀπειλῆς,
τρόμαξε τοὺς ὑπηκόους του, ἢ γεμάτη ἀπειλή
καὶ δυσφημίας θεοστυγοῦς.
καὶ βλασφημία μισητῆ στὸν Θεό.
Ὅμως τρεῖς Παῖδας οὐκ ἐδειμάτωσε,
Ὅμως τοὺς τρεῖς Παῖδες δὲν φόβισε
θυμὸς θηριώδης, οὐ πῦρ βρόμιον,
οὔτε ὁ ἄγριος θυμὸς, οὔτε ὁ ἦχος τῆς φωτιᾶς,
ἀλλ' ἀντηχοῦντι δροσοβόλῳ πνεύματι,
ἀλλὰ χάρη στὸν δροσερὸ ἀέρα πού τοὺς δρόσιζε,
πυρὶ συνόντες ἔψαλλον·
ἂν καὶ ἦταν κυκλωμένοι ἀπὸ τὴν φωτιά, ἔψαλλαν·
ὁ ὑπερύμνητος τῶν Πατέρων καὶ ἡμῶν,
ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων καὶ δικὸς μας στὸν ὅποιο πρέπει κάθε ὕμνος,
Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.
ἄς εἶσαι δοξασμένος.

Ξύλου γευσάμενος ὁ πρῶτος ἐν βροτοῖς, φθορᾷ παρώκησε·
Ἄφοῦ γεύθηκε ὁ πρῶτος ἄνθρωπος τὸν ἀπαγορευμένο καρπὸ, παραδόθηκε στὸ θάνατο·
ρίψιν γὰρ ζωῆς ἀτιμοτάτην κατακριθεὶς,
γιατὶ ἀφοῦ καταδικάστηκε νὰ ἐκδιωχθεῖ ἀπὸ τὴ ζωή,
ὄλω τῷ γένει σωματοφθόρος τις,
σ' ὄλους τοὺς ἀνθρώπους ὡς κάποιο θανατηφόρο κακὸ,
ὡς λύμη τῆς νόσου μετέδωκεν·
τὴ φοβερὴ ἀρρώστια μετέδωσε·
ἀλλ' εὐρηκότες γηγενεῖς ἀνάκλησιν,
ἀλλὰ ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἐπειδὴ βρήκαμε ὡς ἐπαναφορὰ στὴν ἀθανασία
Σταυροῦ τὸ ξύλον κράζομεν·
τὸ ξύλο τοῦ Σταυροῦ ἀναφωνοῦμε·
Ὁ ὑπερύμνητος, τῶν Πατέρων καὶ ἡμῶν,

ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων καὶ δικὸς μας στὸν ὁποῖο πρέπει κάθε ὕμνος,
Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.
ἄς εἶσαι δοξασμένος.

Ἔλυσε πρόσταγμα Θεοῦ παρακοή, καὶ ξύλον
Ἀθέτησε τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ ἢ παρακοή (τοῦ Ἀδάμ), καὶ ὁ ἀπαγορευμένος καρπὸς
ἤνεγκε θάνατον βροτοῖς, τὸ μὴ εὐκαίρως μεταληφθέν·
προξένησε τὸν θάνατο στοὺς ἀνθρώπους, ἐπειδὴ τὸν γεύτηκε σὲ ἀκατάλληλο χρόνο·
ἐν ἀσφαλείᾳ τῆς ἐριτίμου δέ, ἐντεῦθεν ζωῆς τὸ ξύλον εἴργετο,
ἀπὸ τότε τὸ δένδρο τῆς πολύτιμης ζωῆς ἦταν ἀπαγορευμένο φρουρούμενο μὲ ἀσφάλεια.
ὁ νυκτιλόχου δυσθανοῦς ἠνέωξεν, εὐγνωμοσύνης κράζοντος·
Αὐτὸ ὁ ληστής, ὁ καταδικασμένος σὲ θάνατο, ἄνοιξε μὲ τὴν εὐγνωμοσύνη του λέγοντας·
ὁ ὑπερύμνητος, τῶν Πατέρων καὶ ἡμῶν,
ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων καὶ δικὸς μας στὸν ὁποῖο πρέπει κάθε ὕμνος,
Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.
ἄς εἶσαι δοξασμένος.

Ῥάβδου προσπτύσσεται τὸ ἄκρον, Ἰωσήφ,
Προσκύνησε τὴν ἄκρη τῆς (βασιλικῆς) ράβδου τοῦ Ἰωσήφ,
ὁ γενησόμενον, βλέπων, Ἰσραήλ,
προβλέποντας ὁ Ἰσραήλ (δηλ. ὁ Ἰακώβ) ἐκεῖνα ποὺ θὰ συνέβαιναν,
τῆς βασιλείας τὸ κραταῖον, ὅπως συνέξει ὁ ὑπερένδοξος Σταυρὸς προδηλῶν·
φανερώνοντας ὅτι ὁ ὑπερένδοξος Σταυρὸς θὰ στηρίξει τὴν δύναμη τῆς βασιλείας·
οὗτος γὰρ τοῖς βασιλεῦσι, τροπαιοῦχον καύχημα,
γιατὶ αὐτὸς εἶναι γιὰ τοὺς βασιλεῖς καύχημα νίκης,
καὶ φῶς τοῖς πίστει κράζουσιν·
καὶ φῶς σ' αὐτοὺς ποὺ ἀναφωνοῦν μὲ πίστη·
ὁ ὑπερύμνητος, τῶν Πατέρων καὶ ἡμῶν,
ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων καὶ δικὸς μας στὸν ὁποῖο πρέπει κάθε ὕμνος,
Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.
ἄς εἶσαι δοξασμένος.

Ῥδὴ η' . Ἦχος πλ. δ' . Ὁ Εἰρμός

Εὐλογεῖτε Παῖδες, τῆς Τριάδος ἰσάριθμοι, Δημιουργὸν Πατέρα Θεόν,
Εὐλογεῖτε Παῖδες, ἴσοι στὸν ἀριθμὸ μὲ τὴν Ἁγία Τριάδα, τὸν Δημιουργὸ Θεὸ Πατέρα,
ὕμνεῖτε τὸν συγκαταβάνα Λόγον,
ὕμνεῖτε τὸν Υἱὸ καὶ Λόγο ποὺ κατέβηκε μαζί σας
καὶ τὸ πῦρ εἰς δρόσον μεταποιήσαντα,
καὶ μετέτρεψε τὴ φωτιὰ σὲ δροσιά,
καὶ ὑπερυψοῦτε, τὸ πᾶσι ζωὴν παρέχον,
καὶ ἐγκωμιάστε αὐτὸ ποὺ σὲ ὅλους δίνει ζωὴ,
Πνεῦμα πανάγιον εἰς τοὺς αἰῶνας.
τὸ Πανάγιο Πνεῦμα στοὺς αἰῶνες.

Ὑψουμένου ξύλου, ῥαντισθέντος ἐν αἵματι,
τὴν Ὑψωση τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ, ποὺ εἶναι ποτισμένο μὲ τὸ αἷμα
τοῦ σαρκωθέντος Λόγου Θεοῦ,

τοῦ Θεοῦ Λόγου πού ἐγινε ἄνθρωπος,
ὕμνεῖτε αἱ τῶν οὐρανῶν Δυνάμεις,
ὕμνεῖστε οἱ οὐράνιες Δυνάμεις,
βροτῶν τήν ἀνάκλησιν ἐορτάζουσαι·
γιορτάζοντας τήν ἐπαναφορὰ τῶν ἀνθρώπων·
Λαοὶ προσκυνεῖτε Χριστοῦ τὸν Σταυρόν,
Λαοὶ προσκυνεῖτε τὸν Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ,
δι' οὗ τῷ κόσμῳ ἀνάστασις εἰς τοὺς αἰῶνας.
μὲ τὸν ὁποῖον ἐγινε ἡ ἀνάστασις τοῦ κόσμου αἰῶνια.

Γηγενεῖς παλάμαις, οἰκονόμοι τῆς χάριτος,
Μὲ τὰ χέρια σας ὑπηρέτες τῆς χάριτος (δηλ. ἱερεῖς καὶ ἀρχιερεῖς)
Σταυρόν οὗ ἔστη Χριστὸς ὁ Θεός,
τὸν Σταυρὸ πού καρφώθηκε ὁ Χριστὸς ὁ Θεός,
ὕψοῦτε ἱεροπρεπῶς καὶ Λόγην,
ὕψωστε μὲ εὐλάβεια καὶ τὴν Λόγην
Θεοῦ Λόγου σῶμα ἀντιτορήσασαν.
πού τρύπησε τὸ σῶμα τοῦ Θεοῦ Λόγου.
Ἰδέτωσαν ἔθνη πάντα τὸ σωτήριον,
Ἄς δοῦν ὅλα τὰ ἔθνη τὸ ὄργανο μὲ τὸ ὁποῖο πρόσφερε σωτηρία
τοῦ Θεοῦ δοξάζοντα εἰς τοὺς αἰῶνας.
ὁ Θεός, καὶ ἄς τὸν δοξάζουν αἰῶνια.

Οἱ τῆ θεῖα ψήφῳ, προκριθέντες ἀγάλλεσθε,
Χαρεῖτε ἐσεῖς πού διαλεχτήκατε μὲ θεϊκὴ ψήφῳ,
Χριστιανῶν πιστοὶ Βασιλεῖς·
πιστοὶ βασιλεῖς τῶν χριστιανῶν·
καυχᾶσθε τῷ τροπαιοφόρῳ ὄπλῳ,
νὰ νιώθετε καύχησι γιὰ τὸ νικηφόρο ὄπλο,
λαχόντες θεόθεν, Σταυρόν τὸν τίμιον·
πού λάβατε σὰν μὲ κληρο, τὸν τίμιον Σταυρό·
ἐν τούτῳ γὰρ φύλα πολέμων, θράσος ἐπιζητοῦντα,
μὲ τὴν δύναμή του φυλὲς πού ἐπιζητοῦν τοὺς πολέμους μὲ θράσος,
σκεδάννυνται εἰς τοὺς αἰῶνας.
διασκορπίζονται γιὰ πάντα.

Ῥδὴ θ'. Ἦχος πλ. δ'. Ὁ Εἰρμός

Μυστικὸς εἶ Θεοτόκε Παράδεισος,
Θεοτόκε, εἶσαι ὁ μυστικὸς Παράδεισος,
ἀγεωργήτως βλαστήσασα Χριστόν,
πού χωρὶς σπορὰ γέννησες τὸν Χριστό,
ὕφ' οὗ τὸ τοῦ Σταυροῦ, ζωηφόρον ἐν γῆ, πεφυτούργηται δένδρον.
ἀπὸ τὸν ὁποῖον τὸ ζωηφόρο δένδρο τοῦ Σταυροῦ, φυτεύθηκε στὴ γῆ.
Διὸ νῦν ὑψουμένου, προσκυνοῦντες αὐτόν,
Γι' αὐτὸ τώρα πού ὑψώνεται καὶ προσκυνώντας τον,
σὲ μεγαλύνομεν.
Σὲ δοξάζουμε.

Ἀγαλλέσθω τὰ δρυμοῦ ξύλα σύμπαντα,

Ἄς χαίρονται ὅλα τὰ δένδρα τοῦ δάσους,
ἀγιασθείσης τῆς φύσεως αὐτῶν,
ἀφοῦ ἀγιάσθηκε ἡ φύση τους,
ὕφ' οὗ περ ἐξ ἀρχῆς, ἐφυτεύθη Χριστοῦ,
ἀπὸ τὸν Χριστὸ πὺν τὰ φύτεψε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ κόσμου,
τανυθέντος ἐν ξύλῳ·
ποῦ σταυρώθηκε στὸ ξύλο,
δι' οὗ νῦν ὑψουμένου, προσκυνοῦμεν αὐτὸν
Γι' αὐτὸ τώρα πὺν ὑψώνεται τὸν προσκυνοῦμε,
καὶ μεγαλύνομεν.
καὶ τὸν δοξάζουμε.

Ἱερὸν ἠγέρθη κέρας θεόφροσι,
Ἵψώθηκε ἱερὸ ὄπλο γιὰ τοὺς χριστιανούς,
τῆς κεφαλῆς τῶν ἀπάντων ὁ Σταυρός,
ὁ Σταυρὸς πὺν εἶναι κυρίαρχος ὅλων,
ἐν ᾧ ἀμαρτωλῶν νοουμένων, συνθλώνται τὰ κέρατα πάντα,
μὲ τὴ δύναμη τοῦ ὁποῖου συντρίβονται ὅλες οἱ δυνάμεις τῶν νοητῶν δαιμόνων,
δι' οὗ νῦν ὑψουμένου, προσκυνοῦμεν αὐτὸν,
γι' αὐτὸ τώρα πὺν ὑψώνεται τὸν προσκυνοῦμε,
καὶ μεγαλύνομεν.
καὶ τὸν δοξάζουμε

Εἶρμός ἄλλος

Ὁ διὰ βρώσεως τοῦ ξύλου,
Ὁ θάνατος πὺν προκλήθηκε στοὺς ἀνθρώπους
τῷ γένει προσγενόμενος θάνατος,
ἐξαιτίας τοῦ ἀπαγορευμένου καρποῦ πὺν ἔφαγαν οἱ πρωτόπλαστοι,
διὰ Σταυροῦ κατήργηται σήμερον·
καταργήθηκε σήμερα μὲ τὸν Σταυρό·
τῆς γὰρ Προμήτορος
γιατὶ ἡ κατάρα πὺν ἀπὸ τὴν πρώτη μητέρα (τὴν Εὐά)
ἡ παγγενῆς κατάρα διαλέλνται,
ξαπλώθηκε σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, λύθηκε,
τῷ βλαστῷ τῆς ἀγνῆς Θεομήτορος,
ἀπὸ τὸ γέννημα (τὸν Υἱό) τῆς ἀγνῆς Μητέρας τοῦ Θεοῦ
ἦν πᾶσαι αἱ Δυνάμεις, τῶν οὐρανῶν μεγαλύνουσι.
τὴν ὁποῖα ὅλες οἱ οὐράνιες δυνάμεις δοξολογοῦν.

Μὴ τὴν πικρίαν τὴν τοῦ ξύλου, ἐάσας ἀναιρέσιμον Κύριε,
τὴν πικρὴ γεύση τοῦ ἀπαγορευμένου καρποῦ δὲν τὴν ἄφησες μόνιμη Κύριε,
διὰ Σταυροῦ τελείως ἐξήλειψας·
ἀλλὰ μὲ τὸν Σταυρὸ τελείως τὴν ἐξάλειψας·
ὄθεν καὶ ξύλον ἔλυσε ποτέ, πικρίαν ὑδάτων Μερρᾶς,
γι' αὐτὸ καὶ κάποτε ἕνα ξύλο διέλυσε τὴν πίκρα τοῦ νεροῦ τῆς Μερρᾶς,
προτυποῦν τοῦ Σταυροῦ τὴν ἐνέργειαν·
προτυπώνοντας τὴν δύναμη τοῦ Σταυροῦ·
ἦν πᾶσαι αἱ Δυνάμεις, τῶν οὐρανῶν μεγαλύνουσι.
τὴν ὁποῖα ὅλες οἱ οὐράνιες δυνάμεις δοξολογοῦν.

Ἀδιαλείπτως βαπτομένους,
Ἐμᾶς ποὺ συνεχῶς εἴμαστε βυθισμένοι
τῷ ζόφῳ τοῦ προπάτορος Κύριε,
στοὺ σκοτάδι (τῆς παράβασης) τοῦ προπάτορα Κύριε,
διὰ Σταυροῦ ἀνύψωσας σήμερον·
μὲ τὸν Σταυρὸ μᾶς ἀνύψωσες σήμερα·
ὡς γὰρ τῆ πλάνη ἄγαν ἀκρατῶς, ἡ φύσις προκατηνέχθη,
γιατὶ ὅπως ὅλη ἡ φύση τῶν ἀνθρώπων εἶχε βυθιστεῖ μέσα στὴν πλάνη,
παγκλήρως ἡμᾶς πάλιν ἀνώρθωσε, τὸ φῶς τὸ τοῦ Σταυροῦ σου·
ὄλοκληρωτικὰ πάλι μᾶς ἐξύψωσε τὸ φῶς τοῦ Σταυροῦ σου·
ὄν οἱ πιστοὶ μεγαλύνομεν.
τὸν ὁποῖον οἱ πιστοὶ δοξάζουμε.

Ἴνα τὸν τύπον ὑποδείξης, τῷ κόσμῳ προσκυνούμενον Κύριε,
Γιὰ νὰ δείξεις στὸν κόσμον Κύριε ὅτι πρέπει νὰ προσκυνεῖται
τόν τοῦ Σταυροῦ ἐν πᾶσιν ὡς ἔνδοξον,
ὁ Σταυρός, τὸν τύπο του μὲ μεγάλη δόξα
ἐν οὐρανῷ ἐμόρφωσας, φωτὶ ἀπλέτῳ ἠγλαϊσμένον,
σχεδιάσας τὸν οὐρανὸ, δοξασμένο μὲ ἄπλετο φῶς.
Βασιλεῖ πανοπλίαν ἀήττητον·
Αὐτὸς ἔγινε ἀνίκητη πανοπλία στὸν Βασιλιά (Μ. Κωνσταντῖνο)·
ἦν πᾶσαι αἱ Δυνάμεις, τῶν οὐρανῶν μεγαλύνουσιν.
τὴν ὁποῖαν ὅλες οἱ οὐράνιες δυνάμεις δοξάζουν.

Μετάφραση: Α. Χριστοδούλου, Θεολόγος